

ЧЕСТВАНЕ 110-ГОДИШНИНАТА НА ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОТО ДРУЖЕСТВО

През 2008 г. се навършват 110 години от създаването на Физико-математическото дружество в София, предшественик на Българското физико-математическо дружество, от което се отделят двете дружества на физиците и на математиците.

Сто и десетата годишнина на Физико-математическото дружество бе чествана тържествено в Аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на 24 октомври 2008 г.¹ Тържеството започна с приветствия и завърши с коктейл. Бяха изнесени два научно-популярни доклада: „Виртуална енциклопедия на източно-православно-то изкуство по българските земи“ от н.с. Любомил Драганов и н.с. Десислава Маринова и „Големият адронен колайдер – очаквания и реалности“ от Пейчо Петков.

Чл.-кореспондент Стефан Додунев, председател на СМБ, в доклада си „Сюзът на математиците в България – достоен наследник на Българското физико-математическо дружество“ изрази надежда, „че това дело ще намери продължители и след нас“. Проф. Иван Лалов разгледа дейността на „Съюза на физиците в България в периода 1971-2008 година“. Той смята, че органите на Българската комунистическа партия са контролирали внимателно работата на Дружеството на физиците в България през периода 1971-1989 година, но пряка партийна намеса не е имало.

Акад. Матей Матеев, председател на СФБ, разгледа състоянието и перспективите на физическите науки в България. Доц. д-р Чавдар Лозанов проследи накратко историята на българското физико-математическо дружество.

Предпоставка за създаването на Физико-математическото дружество е появата на физическа и математическа общност с устройването на Физико-математически факултет при Висшето училище в София през 1889 г., където ежегодно завършват по десетина физико-математици. Днес техният брой е много по-голям. Отсъствието на специализирана българска литература (като списания в областта на физиката и математиката) в края на XIX век налага група физици и математици, възпитаници на Университета, които работят предимно като учители, и техните университетски преподаватели по инициатива на проф. Емануил Иванов през март 1897 г. да започнат подготовка за основаване на Физико-математическо дружество. Самото учредително събрание се провежда на 2 февруари 1898 г. (по стар стил). Избраната тричленна комисия (проф. Антон Шоурек, проф. Емануил Иванов и Юрдан Ив. Данчев) подготвя проекта за устав, който е приет на 29 март 1898 г.

Българското физико-математическо дружество си поставя за цел да създава условия за появата на: „самостоятелни“ научни трудове, литература по физико-математическите науки и въпросите на учебното дело чрез обща научна и учебна терминология и дискусия върху тях.

Целите си Физико-математическото дружество постига чрез редовни събрания (веднъж или два пъти месечно), на които членовете му разглеждат критично предимно български учебници и съчинения по физика и математика, разказват за но-

¹ Видео репортаж от честването: http://www.youtube.com/watch?v=xguv_pfnJo

ности в науката и обсъждат методически въпроси чрез сказки и реферати. Дружеството подпомага морално и материално създаването и разпространението на научни трудове, ръководства и учебници. Списанието на дружеството започва да излиза през 1904 г.

За по-добрата научна информираност на своите членове дружеството създава специализирана библиотека през май 1899 г. Днес Съюзът на физиците в България не разполага с библиотека.

Осъществени са първите международни контакти на Българското физико-математическо дружество с Чешкото математическо дружество на 17 януари 1899 г. Днес Съюзът на физиците в България е колективен член на Европейското физическо дружество, ЦЕРН, Обединения институт за ядрени изследвания в Дубна, Балканския физически съюз и др.

Дружеството прави равносметка на изминатия път през 1900 и 1901 г., когато са отпечатани първите два Годишника на Физико-математическото дружество в София. По случай 40 годишнината му през 1939 г. е отпечатан Юбилеен сборник на Физико-математическото дружество. През 1988 г. излиза Годишника на Съюза на физиците в България. Ежегодно дейността на дружеството се отчита с доклад на председателя му.

При създаването си Физико-математическото дружество се управлява от настоятелство, което отговаря за материалното му въздигане. Председател на първото настоятелство е Иван Салабашев. В него влизат секретаря му Емануил Иванов и касиера-библиотекар Куни Кутинчев със съветници Иван Гюзелев и Стефан Лафчиев. Това са хората, с чиято финансова подкрепа става възможно осъществяването на дейността на дружеството. Те са внасяли годишно над 100 лева в касата на дружеството. Днес в Съюза на физиците настоятелство липсва, защото през последните 50 години неговите функции са били изпълнявани от държавата, но таксата е запазена при колективните членове. Друг управителен орган е Комитетът, в който първоначално са избрани проф. Емануил Иванов, Иван Брадинов и Бл. Димитров. Днес изпълнителен орган на Съюза на физиците в България е Управителният съвет. Първоначално законодателните инициативи са дело на инициативна група. Днес законодателен орган на Съюза на физиците в България е Конгреса, който се свиква на всеки 4 години.

През 1950 г. Физико-математическото дружество е закрито. Възстановеното Българско физико-математическо дружество (списанието от 1958 г., а събранията от 1960 г.) се разделя на две дружества физическо и математическо (1971), които прерастват в съюзи: Съюз на математиците (1977) и Съюз на физиците (25.11. 1989).

Кратката равносметка на общия и самостоятелен опит на физическия и математическия съюзи в България дава надежда за решаване на проблемите на физико-математическата колегия в настоящия момент, които са свързани с прехода от централизирана държавна към пазарна икономика. Успешното им решаване и създаването на благоприятни условия за реализирането на всеки физик и математик, на всяка физическа и математическа организации в България до голяма степен зависи от активността и усилията на всеки от нас да работи както за собствения си интерес, така и за физико-математическата общност.

Ганка Камишева
(ИФТТ-БАН)